

ОСИГУРЕНОСТ С ЛЕКАРИ В ОБЩИНА ВАРНА, СРАВНЕНА С ТАЗИ В СТРАНАТА

Галинка Павлова

PHYSICIAN SUPPLY IN THE VARNA MUNICIPALITY AS COMPARED TO THE ONE IN THE COUNTRY

Galinka Pavlova

Резюме: *Управлението на човешките ресурси в българското здравеопазване е предизвикателство за стабилността на системата. Необходима е Национална политика за привличане и задържане на медицинските специалисти за работа у нас.*

Изследвана е осигуреността с лекари в община Варна, сравнена с тази в страната. Като университетски град, Варна привлича за професионална реализация медици, но в ЛЗ за СИМП се наблюдава разпокъсана непълна заетост и висока средна възраст на медицинския персонал, което застрашава дейността.

Въпреки, че Община Варна към момента не изпитва остри кадрови проблеми в осигуряването на медицински специалисти, е необходимо изработване на задълбочен всеобхватен анализ на здравните потребности на населението в предстоящите 15 години, разработване на конкретни регионални мерки за осигуряване на досатъчно медицински специалисти за гарантиране своєвременен достъп на населението до системата.

Ключови думи: *осигуреност с лекари, миграция, регионални диспропорции*

Summary: *Human Resources Management in the Bulgarian healthcare is a challenge to the stability of the system. A National policy on attracting and retaining the medical specialists to work in the country is a must.*

Physician supply in the Varna Municipality was examined in comparison with the one in the country. As a university city, Varna attracts medics for their professional realization but health facilities for Specialist Outpatient Medical Care see fragmented incomplete employment and high average age of the medical personnel which poses a threat to the activity.

Although Varna Municipality does not experience acute personnel problems in the supply of medical specialists, it is necessary to elaborate a profound comprehensive analysis of health needs of the population in the next 15 years, to develop specific regional measures on provision of sufficient number of medical specialists to ensure timely access to the system for the population.

Key words: *physician supply, migration, regional disproportions*

ВРЪЗКА МЕЖДУ ЦЕЛИТЕ НА РЪКОВОДСТВОТО ЗА ПОВИШАВАНЕ КАЧЕСТВОТО НА ТРУДОВ ЖИВОТ И НЕГОВОТО ВЪЗПРИЯТИЕ СРЕД РАБОТЕЩИ В ЛЕЧЕБНИ ЗАВЕДЕНИЯ

Янка Проданова, Тодор Кундуржиев

RELATIONSHIP BETWEEN THE OBJECTIVES OF THE MANAGEMENT TO IMPROVE THE QUALITY OF WORKING LIFE AND ITS PERCEPTION AMONG HEALTHCARE WORKERS

Yanka Prodanova, Todor Kundurzhiev

Резюме: *Отъждествяването на целите на работника с целите на организацията е показател за нивото на качество на трудовия живот. В настоящото проучване се изследва връзката между целите на ръководството за повишаване качеството на трудов живот и неговото възприятие сред работещите в лечебни заведения. Резултатите показват, че съпадението на целите на ръководството за подобряване на качеството на трудовия живот с нуждите на работещите в организацията е свързано с по-висока субективна оценка за качество на трудов живот. Тези констатации са валидни както за общата оценка на QWL, така и за отделните подскали. За постигането на високо качество на трудов живот е от съществено значение да има отъждествяване на целите на работника с целите на организацията.*

Ключови думи: *качеството на трудов живот, здравни заведения, здравни работници, болничен мениджмънт*

Summary: *Identifying worker's goals with the organization's goals is an indicator of the quality of working life. The aim of this study is to investigate the link between the goals of the quality management guide and its perception among healthcare workers. The results show that the coincidence of management's goals to improve the quality of working life with the needs of employees in the organization is linked to a higher subjective assessment of quality of working life. These findings are valid for both the overall assessment of QWL, and for individual subscales. In order to achieve a high quality of working life, it is essential to have an employee's identification of the employee's goals with the goals of the organization.*

Key words: *quality of working life, health organizations, health workers, hospital management*

ПРОФИЛАКТИКА И ДИСПАНСЕРИЗАЦИЯ НА ХРОНИЧНИТЕ НЕЗАРАЗНИ БОЛЕСТИ – НЕОБХОДИМИ ПРОМЕНИ
Галинка Павлова, Жени Стайкова

PROPHYLAXIS AND DISPENSARISATION OF CHRONIC NON-COMMUNICABLE DISEASES - NEED FOR REGULATORY CHANGES
Galinka Pavlova, Jeni Staykova

Резюме: *Ефективната профилактика е основен фактор за ограничаване на разпространението на ХНБ. Целта на проучването е да аргументира необходимостта от нормативни промени и по-голям финансов ресурс за повишаване ефективността на профилактиката и диспансеризацията, извършвана в ЛЗ за ИБМП. Проведено е анкетно проучване сред общопрактикуващи лекари и лекари от специализираната извънболнична медицинска помощ. Заключение: Промяната в нормативната база и значителното увеличение на финансирането за профилактичната и диспансерна дейност, ще осигури своевременност и ефективност на контрола, ограничаване разпространението и превенция на хроничните незаразни болести.*

Ключови думи: *нормативна база, финансиране, профилактика, незаразни болести, ефективност.*

Summary: *Effective prevention is a major factor in limiting the spread of chronic non-communicable diseases. The purpose of the study is to justify the need for regulatory changes and a greater financial resource to increase the effectiveness of prophylaxis and dispensarisation performed in outpatient medical care establishments. Conclusion: The change in the normative base and the significant increase of the financing for the preventive and dispensary activities will ensure the timeliness and effectiveness of the control, the limitation of the spread and the prevention of the chronic non-communicable diseases.*

Key words: *normative basis, financing, prevention, non-communicable diseases, effectiveness.*

ТЕНДЕНЦИИ И ОЧАКВАНИЯ ЗА ИНОВАЦИИТЕ ВЪВ ФАРМАЦЕВТИЧНАТА ИНДУСТРИЯ

Стефан Балкански, Тодор Найденов, Богдан Кирилов, Илко Гетов

TRENDS AND EXPECTATIONS FOR INNOVATION IN PHARMACEUTICAL INDUSTRY

Stefan Balkanski, Todor Naydenov, Bogdan Kirilov, Ilko Getov

Резюме: Иновацията е нововъведение, силата, която води човешкия прогрес. Фармацевтичната индустрия е изправена пред значителни непосредствени нужди в лечението на дадени заболявания. През следващите 5-10 години се очакват големи иновации, насочени към непосредствените нужди при лечението и към ползите от страна на пациентите и обществото. Вследствие на това в световен мащаб се очаква разходите за лекарства през следващите 5 години да достигнат до \$1,5 трилиона годишно. Този обзор разглежда очакваните иновативни подходи за лечение като генна и клетъчна терапия, антибактериална моноклонална терапия, както и използването на различни технологии при лечение и диагностика на заболявания.

Ключови думи: иновации, фармацевтична индустрия, технологии при лечение и диагностика на заболявания.

Summary: Innovation is the introduction of something new, the force that drives the human progress. The pharmaceutical industry faces significant unmet needs in the treatment of certain diseases. Over the next 5-10 years, major innovations are expected to address these unmet needs and to bring benefits to patients and society. As a result, global drug costs are expected to reach \$1,5 trillion per year over the next 5 years. This review examines the expected innovative treatment approaches such as gene and cell therapy, antibacterial monoclonal therapy, and the use of various technologies in the treatment and diagnosis of diseases.

Key words: innovation, pharmaceutical industry, technology for disease treatment and diagnosis.

ПУБЛИЧНО-ЧАСТНИ ПАРТНЬОРСТВА И УЧАСТИЕ НА НЕПРАВИТЕЛСТВЕНИЯ СЕКТОР В УПРАВЛЕНИЕТО НА ЕЛЕКТРОННОТО ЗДРАВЕОПАЗВАНЕ – ЕВРОПЕЙСКИЯТ ОПИТ

Нигяр Джафер

PUBLIC-PRIVATE PARTNERSHIPS AND NON-GOVERNMENTAL SECTOR INVOLVEMENT IN E-HEALTH MANAGEMENT - EUROPEAN EXPERIENCE

Nigyar Dzhafer

Резюме: *Публично-частните партньорства са форма на сътрудничество между публични и частни субекти, които си поделят разходи, отговорност, печалба и рискове, като създават общ продукт или предоставят обща услуга. Особена форма на сътрудничество може да се реализира с участието на неправителствени организации (НПО) съвместно с органи на държавната или местните власти в полза на публичния интерес. Публично-частните партньорства могат да включват повече от два субекта. В системата на здравеопазване също може да бъде ползвана възможността за сътрудничество между частни и публични субекти. България няма почти никакъв опит в тези партньорства, особено в здравния сектор. Настоящата работа представя различни форми на публично-частно партньорство въз основа на опита на европейските страни, конкретно в областта на електронното здравеопазване. В редица страни на Европа има такива примери. Често тези партньорства между обществени и частни субекти, включително с НПО, гарантират в по-висока степен публичния интерес, пълната прозрачност и по-високата ефективност при изразходване на финансовия ресурс.*

Ключови думи: *публично-частно партньорство, публично-частно партньорство в здравеопазването, електронно здравеопазване, НПО*

Summary: *Public-private partnerships are a form of cooperation between public and private entities that share costs, responsibility, profits and risks by creating a common product or providing a common service. A special form of cooperation can be implemented with the participation of non-governmental organizations (NGOs) in cooperation with state or local authorities in favor of the public interest. Public-private partnerships may involve more than two subjects. The healthcare sector can also benefit from the possibility of collaboration between private and public entities. Bulgaria has almost no experience in these partnerships, especially in the health sector. This work presents different forms of public-private partnership based on the experience of European countries, particularly in the field of e-health. Numerous countries in Europe have such examples. Often, these partnerships between public and private actors, including NGOs, ensure greater protection of the public interest, full transparency and greater efficiency in spending the financial resource.*

Key words: *public-private partnership, public-private partnership in healthcare, e-health, NGOs*

**МЕНИДЖМЪНТ НА НЕПРАВИТЕЛСТВЕНИТЕ ОРГАНИЗАЦИИ ПРИ
КОМПЛЕКСНОТО ЛЕЧЕНИЕ НА ОНКОБОЛНИ ДЕЦА И ТЕХНИТЕ РОДИТЕЛИ**
Ивайла Георгиева, Теодора Арменкова

**MANAGEMENT OF NON-GOVERNMENTAL ORGANIZATIONS IN THE
COMPREHENSIVE TREATMENT OF CHILDREN WITH CANCER AND THEIR
PARENTS**

Ivayla Georgieva, Teodora Armenkova

***Резюме:** Процесите в страната и Европа постоянно показват нуждата от неправителствени организации (НПО) и решения, предполагащи промени към по-добро общество. Целта на настоящата статия е да обсъди в каква степен се чува гласът на неправителствените организации в процеса на прилагане на европейските и международни стандарти при комплексното лечение на деца с онкологични заболявания в регионален и национален аспект и какво може да се подобри. Авторите разглеждат световния и международен опит на НПО, перспективите и постигнатото до момента у нас. Фокусът е поставен върху мениджмънта на пациентските организации в страните от Източна Европа в общ план и по-конкретно върху Западните Балкани в цялостната рамка на Европейския съюз. Темата е особено актуална в контекста на настоящите европейски дебати, изискващи обществен консенсус за защитата правата на децата и хората с увреждания, ролята на новите технологии, темата за прозрачността, законовите и регулаторните процедури и др.*

***Ключови думи:** мениджмънт, здравна политика, НПО, онкоболни деца, родители*

***Summary:** Processes within Bulgaria and throughout Europe are a constant indicator for the need of non-governmental organizations (NGO) and solutions toward changes for a better society. The purpose of this article is to discuss the extent to which the voice of non-governmental organizations is heard in the process of applying European and international standards in the comprehensive treatment of children with cancer on a regional and national scale and what can be improved. The authors examine the experience of non-governmental organizations worldwide, the perspectives and the achievements to date in our country. The focus is on management of patients' organizations in the countries of Eastern Europe in general and in more specifically the Western Balkans in the overall framework of the European Union. This issue is particularly relevant in the context of current European debates, which call for a public consensus to protect the rights of parents of disabled children, the role of new technologies, the issue of transparency, legal and regulatory procedures.*

***Key words:** management, health policy, NGOs, young cancer patients, parents*

ЛИЧНА ОТГОВОРНОСТ ЗА ЗДРАВЕТО – СЪЩНОСТ, АРГУМЕНТИ „ЗА“ И „ПРОТИВ“ И ФАКТОРИ НА ВЛИЯНИЕ

Наталия Щерева-Николова, Радка Горанова-Спасова, Нели Градинарова, Магдалена Александрова

PERSONAL RESPONSIBILITY FOR HEALTH - ESSENCE, ARGUMENTS “FOR” AND “AGAINST” AND FACTORS OF INFLUENCE

Natalia Shtereva-Nikolova, Radka Goranova-Spasova, Neli Gradinarova, Magdalena Alexandrova

***Резюме:** Всеки индивид има различни възможности за избор за това как да живее живота си. Тези избори влияят не само върху здравето и рисковете, пред които се изправя, но и върху нуждата от медицинско лечение в бъдеще. Личната отговорност за здравето е осъзнаването, че всеки индивид има не само права, но и задължения към своето здравословно състояние. В литературата се намират много критики и аргументи, които подкрепят или отхвърлят личната отговорност за здравето не само от страна на пациентите и близките му, но и от страна на практикуващите медици. Съвременните здравни политики трябва да бъдат съобразени с факта, че отделният човек може да направи за здравето и благополучието си повече и от най-развитата здравна система.*

***Ключови думи:** лична отговорност, здраве, фактори на влияние*

***Summary:** Every individual has different choices about how to live his life. These choices affect not only the health and the risks faced, but also the need for medical treatment in the future. Personal responsibility for health is the realization that every individual has not only rights, but also obligations to his or her health. There are many criticisms and arguments in the literature that support or reject personal responsibility for health not only from patients and relatives, but also from practitioners. Modern health policies must be consistent with the fact that an individual can do more for their health and wellbeing than the most advanced healthcare system.*

***Key words:** personal responsibility, health, factors of influence*

ПРОБЛЕМНО БАЗИРАНО ОБУЧЕНИЕ В МЕДИЦИНАТА

Савена Борисова

PROBLEM-BASED LEARNING IN MEDICINE

Savena Borisova

Резюме: Статията дефинира Проблемно базираното обучение, неговата кратка история и институционализирането му в началото на 1970 г. в Канада. Изброяват се девет ключови стъпки на процеса на ПБО, неговите подходи и инструментариум. Представен е необходимият опит на преподавателския състав, практикуващ ПБО, уменията, които придобиват студентите, при прилагането на ПБО и определяне на резултатите от ученето.

Ключови думи: проблемно базирано обучение, медицина, обществено здраве, резултати от учене

Summary: The article reveals the definition of Problem-based Learning, its brief history, since it has been institutionalized in early 1970 in Canada. The nine key steps of the process of PBL, its approaches and instrumentation used are described. The required expertise of the Teaching staff practicing PBL, the skills developed by the students and the Learning outcomes are presented.

Key words: problem-based learning, medicine, public health, learning outcomes

ЗДРАВНО-ПРОФИЛАКТИЧНИ АСПЕКТИ НА УПРАВЛЕНИЕТО НА ОТПАДЪЦИТЕ ОТ ЛЕЧЕБНИТЕ И ЗДРАВНИТЕ ЗАВЕДЕНИЯ

Момчил Сиджимов

HEALTH PREVENTION ASPECTS OF HOSPITAL WASTE MANAGEMENT

Momchil Sidjimov

***Резюме:** Познаването особеностите на медицинските отпадъци, както и на етапите по тяхното третиране – от разделното им събиране като „опасни“ или „неопасни“ отпадъци, до крайното им обезвреждане, е изключително важно за безопасността на здравните работници и пациентите в лечебните и здравните заведения, както и за населението извън тях.*

***Ключови думи:** медицински отпадъци, превенция, здравен риск*

***Summary:** Being aware of the specifics of hospital wastes and their treatment stages – starting from separate collection as hazardous and non-hazardous wastes, till their final treatment, is of utmost importance for the health safety of medical staff, patients and the general population.*

***Key words:** hospital wastes, prevention, health risk*